

SINOPSIS

Ime i prezime: **mr. sc. Emina Berbić Kolar**

Naslov: ***Govori slavonskoga dijalekta brodskoga kraja***

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Polje: filologija

Grana: kroatistika

UVOD

U doktorskom radu istraživat će se i opisati govori slavonskoga dijalekta u mjestima brodskoga kraja. Središte su istraživanja mjesta: Podvinje, Brodski Varoš, Donja Vrba, Stari Perkovci. To su govori koji su u današnje vrijeme najslabije istraženi govori slavonskoga dijalekta. Sustavno se njima nije nitko bavio od Ivšićeva istraživanja 1913. (*Današnji posavski govor*). Brodski su govori arhaični štokavski govori vrijedni znanstvene pozornosti pogotovu što se naglo mijenjaju ponajviše pod utjecajem hrvatskoga književnog jezika. U mom magistarskome radu ciljano su birana sela koja su bila u neposrednoj blizini samoga grada Slavonskoga Broda da bi se istražilo što se događa u rubnim selima i koliki je utjecaj urbanizacije. U doktorskome se radu uspoređuju govori sela bližih gradu s jedne strane i s druge strane pravih autohtonih šokačkih sela kao što je primjerice selo Stari Perkovci koje u svome govoru čuva iznimno bogatstvo starih obilježja.

TEORIJSKA PODLOGA I AKTUALNE RELEVANTNE SPOZNAJE

O slavonskom se dijalektu dosta pisalo, ali literatura o govorima brodskoga Posavlja u današnje je vrijeme vrlo oskudna. Teorijska podloga doktorskoga rada u prvom je redu Ivšićev *Današnji posavski govor* za koji mnogi jezikoslovci drže da je do danas nenadmašan (npr. D. Brozović), potom radovi o govorima slavonskoga dijalekta Božidara Finke i Antuna Šoljana, Ljiljane Kolenić, Željka Jožića, Stjepana Damjanovića, Marije Znike, Anice Bilić, Loretane Despot, Milke Lukić, Mire Menac-Mihalić...

Aktualne relevantne spoznaje pokazuju da su govori koji se opisuju u radu gotovo u izumiranju, da takav govor većinom rabe stariji seljani te da ih je sada nužno opisati i istražiti jer naglo nestaju i posljednji govornici.

UŽE PODRUČJE RADA

U okviru jezikoslovlja, područje kojim se bavi doktorski rad jest hrvatska dijalektologija, upravo govori slavonskoga dijalekta brodskoga područja. U radu će se opisati govori slavonskoga dijalekta brodskoga kraja na svim razinama, ali naglasak će u opisu biti na popisu i opisu očuvanih starih štokavskih osobina.

CILJEVI ISTRAŽIVANJA I OČEKIVANI ZNANSTVENI PRINOS

Cilj je rada opisati suvremene posavske govore iz okolice Slavonskoga Broda, odnosno istražiti promjene koje su se dogodile u tim govorima od Ivšićeva istraživanja 1913. godine. Također se nastoji obuhvatiti što šire područje, odnosno sela od onih najbližih gradu Brodu poput Podvinja, Brodskoga Varoša, Donje Vrbe pa do onih najudaljenijih, najizoliranijih pa samim tim i najarhaičnijih poput Starih Perkovaca, Čajkovaca, Donjih Andrijevac.

Usporedbom navedenih govora želim doći do spoznaja o utjecaju urbanizacije, škole, medija na brodske govore. U radu će se istraživati promjene koje nastaju u organskim govorima da bi se dobile nove znanstvene spoznaje o jezičnim razinama koje su najpodložnije promjenama i razinama koje najduže čuvaju staro stanje. Na temelju tih spoznaja očekuje se uspostava zakonitosti koje uvjetuju naglije odnosno sporije promjene u jeziku. Također je moj cilj pridonijeti navedenim opisima očuvanju tradicije budući da su ti govori danas gotovo u velikom dijelu neistraženi.

METODOLOŠKI POSTUPCI

Metodologija u doktoratu uobičajena je za dijalektološke radove: izabrati govornike, u svakom mjestu nekoliko, snimiti govornike, snimke zapisati s obilježenim naglascima, razvrstati građu, popisati govore, opisati ih i izvesti zaključke o arhaičnim osobinama koje ti govori čuvaju, ali i o promjenama koje su nastale u njima od početka prošloga stoljeća te na temelju opisa izvesti nove znanstvene spoznaje o govorima slavonskoga dijalekta brodskoga kraja. U zaključku zabilježiti i koji su govori brodskoga kraja podložniji promjenama.

STRUKTURA RADA

1. UVOD (kartografski prikaz brodskoga kraja, dosadašnja istraživanja brodskih govora, metodologiju rada, povijesno-etnografski pregled, kratak opis mjesta)
2. OPISI GOVORA POJEDINIHL SELA (zapisati najprije arhaične osobine u govorima svakoga pojedinoga istraživanoga mjesta po jezičnim razinama, tj. fonološkoj, morfološkoj, sintaktičkoj, leksičkoj; usporediti međusobno navedene osobine, izdvojiti jezične razine na kojima se najviše čuva staro stanje i jezične razine na kojima je najviše došlo do promjena, istražiti moguće utjecaje na stanje hrvatskih starostokavskih govora brodskoga kraja)
3. ZAKLJUČAK (izveden na temelju utvrđenih činjenica)
4. LITERATURA
5. OBRASCI GOVORA

Mentorica

prof. dr. sc. Ljiljana Kolenić

L. Kolenić

Pristupnica

mr. sc. Emina Berbić Kolenić

Emina Berbić Kolenić

TEMELJNA LITERATURA

- BROZOVIĆ, DALIBOR: *O problemu ijekavskošćakavskog (istočnobosanskog) dijalekta*, Hrvatski dijalektološki zbornik 2, Zagreb, 1966., 119–209.
- BROZOVIĆ, DALIBOR: *Narječja hrvatskog jezika*, u knjizi Hrvatski leksikon br. 2, Naklada Leksikon i Leksikografski zavod «Miroslav Krleža», Zagreb, 1997.
- FINKA, BOŽIDAR i ŠOJAT, ANTUN: *O slavonskom dijalektu ekavskog izgovora u okolici Vinkovaca*, Rasprave Instituta za jezik 2, Zagreb, 1973., 1.19.
- FINKA, BOŽIDAR i ŠOJAT, ANTUN: *Hrvatski ekavski govori jugozapadno od Vinkovaca*, Radovi Centra za znanstveni rad – Vinkovci, br. 3, Zagreb, 1975., 5–131.
- IVŠIĆ, STJEPAN: *Današnji posavski govor*, Rad 196, Zagreb, 1913., 124–254 i Rad 197, Zagreb 1913., 9–138.
- JOZIĆ, ŽELJKO: *Morfološko-naglasna poredbena analiza ikavskojekavskih štokavskih govora oko Županje i Orašja*. Doktorska disertacija u rukopisu obranjena 2005. godine.
- KOLENIĆ, LJILJANA: *Govor mjesta Ilače*, Književna revija 5/6, Osijek, 1996., 212–216.
- KOLENIĆ, LJILJANA: *Slavonski dijalekt*, Croatica, god. 27, br. 45/46, 1997., 101–116.
- KOLENIĆ, LJILJANA: *Narodni govori. Slavonski dijalekt*, u: *Hrvatski jezik*, Opole, Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, 1998., 205–215.
- LISAC, JOSIP: *Hrvatska dijalektologija 1, Hrvatski dijalekti i govori štokavskoga štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*, Golden Marketing i Tehnička knjiga, Zagreb, 2003.
- LUKEŽIĆ, IVA: *Štokavsko narječje (Nacrt sveučilišnih predavanja)*, Radovi Zavoda za slavensku filologiju, sv. 32, Zagreb, 1998., 117–136.
- MOGUŠ, MILAN: *O problemima naše povijesne dijalektologije*, Hrvatski dijalektološki zbornik, knj. 9, Zagreb, 1995., 11–23.
- SEKEREŠ, STJEPAN: *Govor požeške kotline*, Zbornik za filologiju i lingvistiku 19/1, Novi Sad, 1976., 173–245.
- ŠKILJAN, DUBRAVKO: *Govor nacije: Jezik, nacija, Hrvati*, Golden marketing, Zagreb, 2002.
- Zbornici radova Šokačka rič (od 1. do 4. broja)